

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt.
Fél évre 3 frt.
Negyed évre 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára: 15 krajczár.

Előfizetni csupán a kiadóhivatalnál lehet
B.-Gyarmaton.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HÍRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

A lap szellemi részére s a nyilvántartás vonatkozó minden közlemények s szerkesztőkészletének.

Hirdetések díja: 60 krajczár petítior
5 kr. — Nagyobb és többzetű hirdetések jutányosan csökkenthetők.
Bátyag minden beiktatásnál 30 kr.

Nyilvántartás garmond sora 20 kr.

Előfizetési felhívás

„Nógrádi Lapok“

1885-ik évfolyamára.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt.
Fél évre 3 frt.
Egynegyedre 1 „ 50 kr.
Egy hónapra — „ 50 kr.

Az előfizetési pénzek egyedül a kiadóhoz csatolva, — legelőszérűbben postautalvánnyal — a nyomtatandó példányok s pontos szétküldés tekintetéből, mielőbb beküldendők.

Kék László,
kiadó s lapfőmunkács.

Horváth Danó,
fel. szerk.

B.-Gyarmat, 1885. július 30-án.

Teljes jogosultsága van azon közmondásnak, hogy: „aki sokat markol, keveset szorít.“ Mi sem vagyunk barátai annak a nagy markolásnak, és a gyakorlati élet tanit arra, hogy egyszerre sok dologba ne fogjunk, mert vagy egyet se teljesítünk, vagy ha teljesítjük is, az eredmény nem lesz tökéletes.

Nekünk tehát nógrádiaknak másról aligha volna szabad beszélnünk, mint az alispán által tervezett vasut kiépítéséről, azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül azon mozgalmat, mely a közös főispánság alatt álló Nyitravármegyében kifejtett, s mely eleinte csak mustár mag volt, s mely most már terebélyes fává akar felnövekedni. Ugyanis eddig Nyitravármegyében nem volt másról szó, mint arról, hogy a Nyitravölgye a Vág völgyével helyi vasut által összeköttessék, s ezen két gazdag völgynek olcsó és könnyű közlekedése biztosításuk. Azonban a nyitraiak itt meg nem álltak és

utóbb olyan vonalat találtak ki a mappán, mely, amennyiben Püspök-Ladánynál Erdélyt is forgalomba hozná, Magyarországnak jóformán közepét futná be s mely eszerint minket is érintene.

Annyi bizonyos, hogy Nyitra, Bara, Hont és Nógrádmegyék majdnem egészen vasuton kívül esnek, s 14 ezer □ kilométer gazdag terület vasuti összeköttetés nélkül tengéltre van kárhoztatva. Mily máz volna itt az élet ha Nyitrától pl. Salgótarjánig, Eaztergom Nárától Kőrmöcsbányáig 100 - 130 klm. hosszú két vonal közepén derékszögben szelné egymást, s ezen 14 ezer □ kilométer kiterjedésű gazdag, népes, egész kis országot képező négy nagy megyének árú és termény forgalma a lakosság kimondhatatlan előnyére vasuti összeköttetés által biztosíthatnák? E vidék mezőgazdasági termelvényeinek forgalmi útja régi idők óta a nyugati s északi tartományok, országok fogyasztó közönsége.

Érdekesnek találjuk itt ezen fontos ügyben a Nyitraiak véleményét tolmácsolni, mely vélemény a „Nyitrai Közlönyben“ következőkben nyert kifejezést.

Az állami érdekekben kiépítendő vasutak sorába fel van véve egy Egertől Kis-Terrenén, Balassa Gyarmaton, Ipolyágon, Kálnán, Verebélyen, Nyitrán, Gálócán, Szeleczén át Lundenburgig húzódó mintegy 200 kilométer hosszú, oly, keletről éjszak nyugati irányban húzódó vonal, mely öt vármegye legtermékenyebb, legnépesebb vidékét s megyék közepén át érintve nyers terményeik árú forgalmának leggyengesebb, tehát legelőszérűbb útja, s mely azonkívül hivatva van egész éjszak-keleti Magyarország gabnáját, gyapját, szóját s egyéb nyers termékeit szállítani.

Ez a vonal első tekintetre oly jövedelmezőséget ígér, mely a legjobb vonalokéval vetekedik; s ha a

Nyitra-galgóci szakaszra nem akad vállalkozó, illetőleg társulat: erre már bizonyos feltételek mellett, — melyekre azonnal rá térünk, könnyű szerrel találhatni.

Nem levagóbból bezzúlnak, utána jártunk a dolgnak; érintkezünk Budapesten és Bécsben illetékes egyénektől, s egész megnyugvással lehetünk az iránt, hogy az illető megyéknek saját, kézzel fogható érdekeiket felkarolni, szóval akarni kell, s rövid egy pár év alatt meg lesz a fontos közlekedési eszköz, mely annyi ezer és ezer termelőnek áldásává válik.

Hevesmegyében, egyelőre ugyancsak vicinális alakban, már épül a vonal, csak arra van tehát szükség, hogy Nyitra-, Bara-, Hont- és Nógrádvármegyék felkarolják az ügyet és egyöntetű eljárással tegyék meg a szükségeseket.

Nyitravármegye legközelebbi, akár rendkívüli, közgyűléséből küldjön ki állandó vasuti bizottságot főispánunk elnöksége, alispánunk alelnöksége alatt, s keressék meg a nevezett megyék törvényhatóságai bizottságait hasonló bizottságok kiküldésére végezt. E bizottságok feladata leendő egymással érintkezésbe lépni, s az esetről esetre szükségessé váló teendőket elvégezni.

Első teendő: a vasuti előmunkálatok előkészítése ehhez tartozik a nyomjelzés, a pálya és tartozékai általános tervei, s a költségvetés terve, mi kilométerenként 40—50 frtba, Kis-Terrenétől tehát Gálócáig mintegy 7—8 ezer frtba, onnét pedig Lundenburgig mintegy 3 ezer frtba kerül. Ezen időleges költség a megyék között az illető megyékre eső vonalrészek arányában oszolván fel, a megkereséssel együtt felkérendők a megyék a rájuk eső költségek megfizetése, s a vasuti bizottságok rendelkezésére való becsatolása iránt.

A második teendő, hogy a vasutvonal által érintendő vidékek ártforgalmáról statisztikai adatok gyűjtessenek, nevezetesen az összes közúti és vasúti közlekedésről hiteles nyilatkozatok vesendők ki vasútra adandó vagy arról leveendő árúik mennyiségéről és misztégéről. Ez szinte az illető vasuti bizottságok feladata.

Ezen munkálatok és adatok megszerzése után, amennyiben nincs kétség az iránt, hogy a vonal kellő jövedelmezősége biztosítva van maga a várható forgalom által, vagy az érdekelt megyék vagyonosabb embereiből meglehet alakítani a társulatot, vagy pedig a miről fentebb szólottunk, könnyen meglehet nyerni a

TÁRCZA.

Az Ipolydabai Casino.

(Csorvász.)

Megszokott dolog, hogy a pletyka születési helyének mindenki az ugynevezett kávéházak által adott uszonákat tartja. Elhatároztam magam, hogy az én igen tisztelt és szeretett nénikém mellett-védő állást foglaljak el és ezt az igaztalan vádat visszahárítsam azoknak a fejre, illetőleg a nyelvére; akik hogy magukról a gyanút lemosassák: Pepi néni, Juli néni, sőt még Sári néni is szeretnék rákönni saját hibáikat. De hát ők az erősebb nemhez tartoznak, nekik könnyen megy a kapacitálása. Édes, fegyverük a gúny, mit a csipős pipaüst közt elég gyakran használnak. A szegény jó öreg asszonyok pedig sobajtoznak, hogy milyen rossz a világ; rajtuk csak mosolyog mindenki.

A Pepi néni kávéja például híres volt az egész vármegyében a finom zamattjáról, „ami azáltal érhető el, ha a tejszín a jól pörkölt kávéval helyes mértékben lesz vegyítve, úgy ám édes lányom!“ szokta ő mondogatni. Nem is tudott kávét főzni, meg linczi törtát csinálni senki jobban Pepi néninél.

Egy nagy uszonna után, amit ő adott, még is egész Dabán azt beszélték, hogy Pepi néni eltévesztette az üvegeket és kávé helyett szilvalét adott vendégeinek.

Hogy ezt a rágalmat ki hozta forgalomba, senki sem tudta megmondani.

Mi volt természetesebb, mint hogy rá fogták Juli nénire; amiből azután rövid ideig tartó harag lett, a két asszony között; míg ki nem állt, hogy a tulajdonképen, szerző Kúvy Abellino (az előtt Steiner Abel)

kultúrmérnök, aki haragudott, hogy ő kimaradt a meg-bívtak közül.

„Abellino érdekes alak,“ szokták mondani a dabai leányok. Annyi igaz is, hogy a szélfényű fekete haja, kissé borzas, de eléggé szabályos orra, villogó szemével szép összhangot képeznek. És aki keleti származásának titkát nem ismeri, arczáról nem olvashatja azt le. Csillinderét, melyet Dabán egy maga visel, fővárosiassan hátracsapva, hintázó léptekkel megy a Casino felé. A ház homlokára kissé görbe betűkkel van fölírva: „Ipolydabai Casino.“ Előtte pár kiszáradt virág-ágy, melyekbe ezüst és kék üvegümböcs karók vannak szúrva. Abellino egyikben meg nézi magát, de a torzképtől ijedten fordul el.

— Ah jössz már Bocaccio! kiált eléje egy dákóval üdvözlőve őt Garamszegi Kálmán aljárásbíró és tiszteletbeli járásbíró. Dabán ugyanis minden eméer két címet visel: egy rendeset és egy tiszteletbelit.

A homályos teremben, számtalan szétdobált újság között négy férfi látható, különböző füstökádó instrumentumokkal fölfegyverkezve. Az egyik Madarasi Benő járásbíró, a „Függetlenség“ el olvassa, ha nyattfekve a kopott bördívánon.

Ő a nyilvános életben a kormánypart elveit vallja; s csak itt, a biztos rejtekben mer saját titkolt meggyőződésének áldozni.

A második, Tabaj Szvetosár, a tót fécális aki az utózan mindig a „Felvidéki Ellenőr“ egy számát hordja a kezében, hogy azzal is bizonyítsa jó hazafiságát.

Most is a magyar stílussal küzdök meg kopasz fejéről nagy izzadság csöppök gyöngyöznék alá. A kályha mellett, egy széles karosszékben Gyuri bácsi terjedelmes alakja látható.

Ő Daba városának Bernáth Gáspárja a legjobb tréfák elkövetője és mindenkinél bácsija az egész vármegyében. A negyedik Vlaszics Oszkár, csólosap bohóc, a nők kedvence.

Általános csend van, amita berohanó Garamszegi és Abellino zavarnak meg.

„Szervuszuk uraim! hahaha, grandiose superbe!“ — kiáltoz Abellino — „te pánszláv, nem halod? Ez az ürdögbe Gyuri bácsi megint jó tréfát csinált, hihhihi!“ s a szegény Szvetosár gallérját rángatni kezdi jó kedvében.

„No mi az, haljuk?“ dörmögi ő pápaszemét fel tolvá homlokán.

„Képzeljétek csak: Gyuri bácsi tegnap a vámon találkozik az öreg Garainóval hány éves is lehet? . . .“

— Hatvannyolc elmúlt tavaly kukorica fosztások — klarinétosza Madarasi.

„Te nagyon jól tudod az éveit, talán valami gyöngéd viszonyod van vele?“

— Van ám neked az ürdög nagyanyjával; beszélj tovább! —

„Igen; hát amint találkoznak: azt kérdi az öreg asszonytól, hogy minek kell a cselédeknek annyi se-lyem kendő?“

Az csak bámul. „Milyen kendőről beszélsz uram?“

„Hát a férje vett vagy nyolcraat egy sátorban és a vörös Julisrúknak adta.“

A vén asszony erre úgy elrohant, mint egy fűria. Tudjátok, mi lett a dologból?“

„No ?? ?“

„A Julist otthón elkergette, a férjének a bútorait, meg ruháit kidobálta az udvarra és válopört akar ellene indítani.“

Haha! Haha!! Hihhihi!! kacag Oszkár Szvetosár és Benő karban Gyuri bácsi önelégülten mosolyog. Abellino megadta a hangot . . .

Az újságok félredobotnak, pipák újra üsmetnek és kezdetét veszi a legkedveltebb szórakozás a pletyka.

— Azt beszélik a városban — kundi Oszkár, hogy Reaner doctor a vén Grapes házat akarja megvenni!

most felhalmozódva levő és hasznos vállalatokba fektetésre várakozó nagy tőkéket.

De idáig aligba fog kerülni a dolog, mert mielőtt az osztrák-magyar államvaspálya-társulat a négy vármegye komoly mozgalmáról értesül, s látja, hogy ezen Budapest bécsi és vágvölgyi vonalaira nézve — halálos csapással fenyegető, az övéből jó részen kedvezőbb helyzetnek örvendő Eger lundenburgi egyenes üzekeket tétele nélkül is kiépül: fenbőjásásával és termelőinek szabéneke rovására üztő önző szatocspolitikájával szakítva, alázattaljesen fog esedezni, hogy a kérdéses vonal kiépítése és tulajdona engedtesse neki át, mint aki legrövidebb idő alatt és legkisebb költséggel kész a négy megye kívánalmainak megfelelni.

Tehát csak akarni kell. És Nyitra vármegye felirata és küldöttsége által, valamint azon tényével, hogy a Galgócszentkereszt üzekekötéséből 20 ezer forintot szavazott meg: máris kijelentette, hogy legfőbb érdekeit egyesek és vállalatok hasonló érdekeivel szemben megakadja védelmezni; s hogy az első lépés után következni fognak a legközelebbi közgyűlésen a második, harmadik és a további döntő lépések; s hogy a kezdeményezést egyszer kezébe ragadva, meg nem áll, csak az elért céljáig, azt mindenki tudja, ki a megye országot, akaraterejét kollőleg ismeri.

Itt helyőn látjuk közölni a nm. m. kir. közl. miniszteriumnak, a nyitraiak feliratára 25,549—85 sz. a. megküldött leiratát mely leirat ami általunk tervezett vasút irányát helyeslőleg emeli ki.

Ezen leirat a következő:

25549—885. F. évi június 8-án és folytatólag tartott rendes közgyűléséből 120—14299 b. gy. és 1216—14681. b. gy. sz. a. kelt felterjesztéseire, melyek elsőjében az Üzbégh-lipótyári üzekekötő, másodikában pedig Nagy-Szombat, Szentkereszt és Lundenburgig illő Hohenauig vezetendő vasútvonal kiépítését sürgeti, értesitem a megye közönségét miszerint részéről kész vagyok a vonalak engedélyezését és kiépítését a rendelkezéseimre álló törvényes eszközökkel lehetőleg előmozdítani, mielőtt az irányban megbízható oldalról törvény szerint konkrét ajánlat fog tételni.

A megye közönségének azon újból hangzatosított felfogásával szemben, mintha a kérdéses Üzbégh-lipótyári üzekekötő vonal kiépítése tekintetében az 1872. évi XXIX. illetőleg az 1874. évi 29. t. c. cikk értelmében az egykori Sopron lundenburgi illetve vágvölgyi vasút jogutódját törvényes kötelezettség terhelné, hivalkozással a folyó évi február 6-én 3648. sz. a. kelt leiratomban oglat kifejezésre ismételtten ki kell jelentenem, hogy az alapon sem az állam arra kötelezettnek sem a szab. osztrák-magyar államvasutársaság jelenleg kötelezettségben állónak nem tekinthető, minél fogva a vasút kiépítése iránt tárgyalásoknak az utóbb említett törvénnyel és alapon való megindulását sikerre vezetnem nem vélem.

„Ha megveszi, okosan cselekszik”, — bagyja helyben Madarasi — „csak a felesége fog nehezen az új helyzetbe szokni, ott a töröknél már együtt volt az egész pletyka kompánia...”

— Oh Renner né nem tartozik az éles nyelvűek közé — menti Garamszegi — de ha éles nyelvet kerestek, ott van Sári néni. Képzelték, a multkor nekem azt mondta — perze csak subrosa — hogy te Szvetozár igen bizalmas házibarátyja vagy a fiatal Töröknének. No perze én nem hittem, de Töröknek azt mondta...”

„Jaj te, híd néki iza elmondítál — nyögi kétségbeesve a nagy hazafi — holnap Babán mind be szólnak a dolgot.”

„Már én is hallottam” — dörmög Gyuri bácsi; tegnap beszélt Töröknek az uszonánál.

„Kik voltak ott Gyurko bácsi?” kérdé Oszkár.

„Hát ott volt Szabadi Metla. A dereka körül három töröknő volt csavarva, hogy a természet mulasztását pótolja vele. Az Árcsára meg annyi püder volt kenve hogy a ráncokat alig bírtam észre venni.

„Híaz akkor borzasztó fehér volt?”

„Ménköt, olyan piros volt, akár csak a — piro-sító.”

„Nos, és még ki volt ott?”

„Ott volt Törökné.”

— Híd ákor a Törökné nem mondhatta azt a dolog? — reményhedig Szvetozár.

„Dehogynem. Volt ez, hogy akkor sügta meg, mikor Törökné kiment a kertbe igen szorította a mieder.”

„Az ám — vágott bele Madarasi sziszula hangja, — azért ment ki bizonyosan, mert látta, hogy a férje igen bizalmasan sugdos valamint a Törökné felébe. Mérges volt a kicsike.

Há a Törökné ot volt, ákor nem mondhatta a Töröknek.

A Nagy Szombat—szentkereszt vonal kiépítése tekintetében felmerült újabb vállalkozásra vonatkozólag megjegyzem, miszerint annak dacára hogy a vezetési alatti álló miniszterium már több vállalkozónak adott az említett vonalra előmunkálási engedélyt a vállalkozók részéről lépések a vasút tényleges kiépítésének engedélyezése iránt ez ideig nem tettek.

Épen azért kifogásolom a megye közönségének azon eljárását, miszerint Widmann Jaroslav vállalkozót már az előmunkálások teljesítésében kormányi engedély nélkül pénzzel is segítette, és hangsúlyozza mellette annak, hogy a törvényhatósági segélyezést tekintettel az 1880. XXXI. t. c. 10. §-nak rendelkezésére rendszerint csak engedélyezett vasúti vállalatokkal szemben tekintem megengedhetőnek, felhívom a megye közönségét miszerint a kérdéses segélyezés mérvére és módjaira nézve a forrás megjelölése mellett, melyből a segély nyújtott ide tüzetes jelentést tegyen.

Tekintettel végül arra, hogy a megye közönsége előtt, mint felterjesztéseiből kivehető úgy a Morva-határszéltől Nyitra Balassa-Gyarmaton Át a m. kir. államvasutak éjszaki vonaláig illetőleg Loosongig vezetendő nagy kiviteli vasútvonal eszméje lobog, figyelmeztetem a megye közönségét, hogy egyrészt az ilyen vonalnak Loosongra való vezetése a kormány intenciójának nem felel meg, másrészt azonban Nógrádmegye részéről teljes helyeslésem mellett a Balassa Gyarmat gödöllői vonal kiépítése vétetett kiállításba; minélfogva, ha a megye közönsége ezen irányhoz csatlakozást óhajt legmegfelelőbbnek tartom, ha Nógrádmegye példáját követve maga áll az ez irányú mozgalom élére, s a társaságokkal együttes eljárásra szövetkezend.

Részemről készséggel fogám ebbeli törekvésében is támogatni.

Kelt Budapesten, 1885. évi július 12-én.

Bárá Komeny, m. k.

Ezen leirat tárgyalására s ennek folytán a további intézkedések megtételére Nyitra megye még a hó végén, esetleg szept. elején rendkívüli közgyűlést fog tartani gr. Gyürky A. közös főispánunk elnöke alatt, mely közgyűlés ezen vasút létesítése tárgyában mulhatlanul bizottságot fog kiküldeni, s bizonynyal meg fog kerestetni, Nógrád, Hont és a szerencsétlen Baramegye, hogy szintén bizottságokat küldjenek ki, mely bizottságoknak talán alkalmas lesz ezen ügyben oly megállapodásokra jut-hatni, melyek alapján talán talán megvalósulhat a különben nem rossz idea.

Egy bizottsággal több vagy kevesebb, nem sokat határoz nálunk sem. Azonban ami bizottságunkat szoros utasításokkal kell majd ellátni, nehogy csecsemő korában lévő vasút ügyünk a sok baba között elveszen.

rökné azt a izé — nyögi Szvetozár föl nem adott reményvel.

„Micsoda?! — kaczag Gyuri bácsi, híaz a fölő mondhatod azt is hogy megszökött a felesége: mit bánja az. Legföljebb azt mondaná, hogy: „de már arra iszunk egyet!”

„Hanem Oszkár öcsém, terőlad meg az hírlik, hogy Thekla kisasszonynak éjjeli zenét akartál adni, de ő ledöntött titeket a mosdó edényével; igaz e ez?”

„Hát ezt meg ki beszélt Gyuri bácsinak? pat-tan föl Oszkár.”

„Ott mondta valaki a Juli néni vacsorájánál. Abellino is hallotta. Úgy e Abasi?”

Abellino épen akkor tette le a tollat és elkezdte porolni a „Panaszkönyv” be írt sorokat.

„Mit írtál Bröder!! fordulnak hozzá kíváncsian.

A lapon ez volt írva:

Tiszelt Igazgató! —

Mi dolog az, hogy a sok szülap mellett a „Croniye Scandaleto” kézakarva mellőztetik. A műveltebb osztály kíváncsainak is kérjük figyelemre venni! Többek nevében.

Kövy Abbellino.

„Hát ezt a cundabogarat minek akarod te?” kérdik tőle.

— Megutgom nektek — szól. titkolódzó arccal — de csak entre nous. Thekla kisasszony szeretné olvasni, hogy a francziában gyakorolja magát! —

Nos, édes nénikém, úgy hízem kedves dolgot cselekedtem önöknek, hogy ezen urakról egy kissé levontam a leplet. Ilyenek ők egymás között, a dohányszüftben; mikor sem hódítás vágy, sem más érdek nem kényszeríti őket a bizelgés álarcsát fölvenni önök előtt.

Isten önökkel; a legközelebbi uszonnankor leendő viszontilításig.

Székács.

Maga a mozgalom igen szép és helyes. A megyék úgy is le vannak terelve a politika cainálásának porondjáról, legyenek tehát a megyék anyagi érdekeink és kulturális közviszonyaink felvirágoztatását előmozdító hatalmas tényezők! Szébb hivatás ez, mint a politika!

Nógrádmegyei népiskolai értesítők.

Értve a megye népiskoláinak évi jelentését, már a mely iskolák ilyenekkel élnek —; közöljük azon meggyőződésben, hogy a t. szerkesztőség e rovatnak annnyival is szivesebben nyit tért, amennyiben, ha a tanítványok magának nem válik is abból valami lényeges haszon, a nagy közönség mégis szembevetendő jelét tapasztalja benne az e téren való haladásnak; de az értesítőikkel nyújtott adatokban meglehetősen bő tükörét is látja az iskola beléletének és megbízható statisztikájának. Ugyan e tekintetekből kíváncsatos volna, ha első sorban a (segélyezett) községi és magániskolák, de a tehetősebb és népesebb felekezeti iskolák is ily évi értesítőket adnának ki, néha kisebb néha tartalmasab alakban. Kivihetlenségről szó sem lehet; mert nyomda van elég a közelben mindenütt. Az iskolafentartók részéről erre szánt, csekélynek mondható áldozat pedig felmérlegelve ezt az erkölcsi haszonnal korántsem vész kárba. — Meri a gyermek útján a szülőket kezébe adva az értesítőt, ezekben, a szülőknél t. i. az érdeklődést nagyban fokozzuk, és közelebb hozzuk őket az iskolához. Az iskolák pedig bármily fokúak legyenek is azok, és meggyőzően van sok a haladás az elvonalán álló igen jól rendezett népiskola, — a községi „csereviszony” útján egymáshoz közelebb érintkezésbe hozatva, egymást ismertelve, de a lapok útján is a nyilvánosság elé lépve, nemzetünk sőt meggyőződésük szerint nemcsak az iskolaéletre általában, hanem a nőtán felsurgó hiányok orvoslására nézve is bővűs befolyással volna.

Ezek után hozzuk megyénk népiskoláinknak (köz- tük a helyb. polgári iskola) 1884—5. tanévi értesítőit azon sorrendben a mint beérkeztek.

1. A b. gyarmati államilag segélyezett községi polgári iskola X. értesítője. Köali Tomesko Nándor igazgató.

Jelentés az 1884—5. tanév lefolyásáról.

A beírt tanuló száma a 6. osztályban 149. A VI. osztályt végezte 6. Latint tanultak 17-en, tanár Szoboszlay Mór, francia nyelvet hatan. A tantestület beleszámlálva a 3 hitoktatót valamint egy ének és egy tornatanítót 13 tagból áll. Tansz. mentességben és ingyen könyvekben részesült 30 tanuló. Az iskola az ország kiállításán képviselve van. Minden igénynek megfelelő dús felszerelésből fölemlítjük a könyvtárt, mely 2004 kötetből áll, ezekhez számítva még 359 iskolai értesítőt; van továbbá 356 dbból álló régiség gyűjteménye. — Az iskola használatára járt különféle folyóirat és szaklap 9.

2. A b. gyarmati államilag segélyezett községi polgári leányiskola III. évi értesítője. Köali Tomesko Nándor igazgató. Jelentés az 1884—5-ki tanév lefolyásáról. A beírt növendékek száma a négy évfolyamban 74. Ezek közt: róm. kath. 15, ág. evang. 10, mós. vall. 49. A francia nyelvet az I. II. és III. osztályban heti 3—3 órában Bensenleiner Leontin k. a. tanította. A nőtanító testület az igazgatón a rajz-, ének- és hittanítókön kívül 4 tagból áll. Tansz. mentességben és ingyen könyvekben részesült 14 növendék. Az egész tan és a konyhakertészeti rendes tantárgyakat képeznek. A női kézimunka, ide sorolva díszmunkákat, a legkiterjedtebb mértékben taníttatnak. Az országos kiállításán képviselve van. Szaklapok és folyóiratok a faliskolán használtakon kívül járnak: „Néptan. L.” „Leányvilág,” „Nemz. Nőnevelés,” „Budapesti Bazar.”

3. Értesítő a b. gyarmati állami el. népiskola XI. évfolyamáról. Köali Komény Gábor igazgató. Hozza az „1884—5-ki tanév történetéből”: A tanítótestület által létrehozott „iskolai segélyalaprak” 1000 frtra történt emelkedését, a melynek kamatai már a közel 1885—6-ki tanévben fognak rendeltetésekknek, t. i. a szegény tanulók föl felruházására szolgálni. Bevezetésben a szerző rövid indokolással büzdít azokatot bocsát közre a basonezslu. isk. segélyalaprak alakítás érdekében. Az isk. takarékpénztár a m. évinél kedvezőbb eredményt mutat föl (122 frt.) Isk. könyvtára 573 kötetből áll. Az isk. házi iparral 25 növendék foglalkozott. Az ország kiállításán képviselve van. A tanító személyzet beleértve a három felekezeti hitoktatását 7 tagból áll. A 4. osztályban beírt tanuló száma 139 (fő). Ezek közt: róm. kath. 52, ág. evang. 35, h. hitv. 2, mós. vall. 50. Szaklapok és folyóiratokból jár:

*) Az V. és VI. oszt. növendékei a faliskola teendőiben gyakoroltattak.

„Néptan. L., „Népnov. L., „Néptanoda, „Család és Iskola, „Paedag. Szemle, „Természettud. Köz. — Tandijentességben és ingyen tanácsközkben részt vevő 47 tanuló.

(Folyt. és vége köv.)

Általános jelelentes

a budapesti országos kiállításnak 1885. május 21. 22. és 23. napján a szécsényvidéki gazdasági egyesület tagjai által történt megemlékezéséről.

(Folytatás és vége.)

A királyi pavillon, bosnyák kávéház és sok más csak rövid megtekintésre érdemesíthető, ha tekintetbe vesszük, hogy a közlekedési miniszterium, Budapest város, az osztrák gőzhajózási társulat, a bányászati épületei, a keleti pavillon, a múcsarnok oly tárgyakat tartalmaznak, melyek nemcsak hosszabb szemléletre, de tüzes tanulmányozásra is méltók.

Egyesek illetve magánosok pavillonjai ezen egyesek érdekeit képviselik, de érdekesek bárkire nézve is; Drobnisch György izléses kerekded csarnokán áthaladva, azt mondhatja a szemlélő: no itt ugyan kevés látni való van, hiszen üres, és csak kijövet veszi észre, hogy nem is a belsőt kell annak nézni, hanem a külsejét, mely tanúságot tesz arról, hogy a mázolás mesterségét is (Austreicherei) csaknem művészetként emelheti az ügyes kéz; az egyszerű fenyődeszkából épült pavillon stíluszerűen oszlopos tornácra emelve, minden képzelhető faemet oly híven tüntet fel, hogy az ember fogadni merne rá: ez diófa, ez kőris, ez mahagoni, amazok hindustáni rózsafa, puszpáng, ebenfa és a többi, pedig bizony az csak festék — mesterséges fenyődeszkára kenve.

Nem érdektelen az asbest készítmények kis csarnoka sem, hol a kőből készült éghetetlen vázon nem csak szövetben látható, hanem feldolgozva egész tűzoltó öltözékre is stb.

Ezen mentési készülék önkénytelenül eszünkbe juttatja az egészségügyi pavillont és részleteit, melyekben nemcsak azon eszközök és találmányok gyűjteményét látjuk rajban és természetben, melyeket embereszerető elmék a háborúk nyomorainak enyhítésére időnkint kitaláltak és tökéletesítettek, hanem az ezekkel való sikeres bánásmód egész rendszerét, különösen pedig a humanitárius vörös kereszt egyesület önfeláldozó tagjainak működési körét, kórházainak berendezését is megismerjük, — mindazáltal ha a sebkötöző sátrakat, a mozgó ápoló házakat, a tartalék kórházak terveit és a mentő és segélyeszközök legteljesebb példányait mind végig nézzük is, és ha az e téren ki fejtett buzgalom örömmel tölti is be lelkiünket, nem fojthatjuk el amaz önkénytelenül elménkbe furakodó gondolatot, hogy mindez csak csep viz a tengerbe: egy-egy háború romboló hatása — évtizedekre terjed ki és az emberi és mégis leleményesebb a gyilkos és kártékony eszközök feltalálásában, mint a mentő eszközök létesítésében, — buzgóbb azok használatában, mint ezek alkalmazásában, — és milliókat költ amazokra, míg az utóbbiakra alig áldoz százakat!

Általában kébrsölve vannak a kiállításon: mezőgazdasági termékek és gépek, talajjavítási eszközök tejgazdasági termékek és készülékek, az ipar minden ága, építészeti, közlekedési eszközök, hazai és külföldi gépészet, egészségügy, közoktatásügy, mi szintén a legkiválóbb figyelmet érdemli, házi- és fegyveripar, hol nem csak a fegyverek által készített iparcikkok láthatók, de megemlékező egy illavai fegyver teljes berendezésű czellája is megdöbbentő borzalmával, mi különösen a viaszból ügyesen öntött alak sápadt arcáról lopózik belénkbe; továbbá a hazai festőművészet és szobrászat, a szabadalmazott: találmányok, műipari régiségek, Bosznia és Hercegovina, Szerbia, Románia, Bulgária és Törökország gazdasági terményei és iparcikkai stb. és mindannyi termék látni való mellett elvégre úgy van az ember e kiállítással, mint mikor nagy erdőbe jut: bármire indúl sűrűséget lát a ép midőn kifelé igyekszik, megy a közepo felé. A látogatóknak leginkább ajánlható, — ha több napot szentelnek a kiállítás megnevezésére, — a Gelléri Mór által kiadott amaz 50 kros útmutató, mely a kiállítási terület térképén veres fonállal jelzi az utat, melyen haladnia kell, hogy semmit el ne mellőzzön.

Mindehhez azonban idő kell. A részünkről ott töltött 3 nap kevés a tüzetes megtekintésre, de elég volt arra, hogy 24-én reggel vasútra kelve, azon meggyőződéssel induljunk haza felé, hogy országunk fővárosa immár nem csak világvárossá emelkedett, de ilyenek a külföld által el is ismertett Nemcsak a bécsi közegtanács ép ott időző nagy küldöttségének nyilatkozata jogosít fel e meggyőződésre, hanem azon tapasztalat is, hogy országunk kiállításának az 1873. évi bécsi világkiállítással nemcsak párhuzamosnak ismeretük el világosított, de egyes csoportokra nézve gazdagabbnak, rendezésére nézve pedig páratlanul mondatott jai.

E kedves meggyőződés megszerzése minden este fölér az utazás kellemetlenségével a nehézségeivel és azért mindenkinek bátran elmondhatjuk, hogy hazánk eme büszkeségét — mondhatni — dicsőségének emelő tárgyát megemlélni siessen.

Récsy Sándor,
egyleti titkár.

Az apci arató-gép verseny.

(Folytatás és vége.)

A bejelentett marokrakó aratógépek voltak:

1. szám. A gép neve: „Triumph Reaper“ marokrakó aratógép igényel 2 lovat. A bejelentő neve: Clayton és Shuttleworth Budapest.

2. szám. A gép neve: „Wood-New-Reaper“ marokrakó aratógép, igényel 2 lovat. A bejelentő neve: Clayton és Shuttleworth Budapest.

3. szám. A gép neve: Indispensable, marokrakó aratógép. Ára 34 ft., igényel 2 lovat. A bejelentő neve, R. Hornsby et Sons cég, Tarnóczy Gusztáv képviselőjében.

4. szám. A gép neve: Marokrakó aratógép, ára 400 ft., igényel 2 lovat. A bejelentő neve: McCormick: Chicago, Amerika. — Fehér Miklós képviselőjében.

5. szám. A gép neve: „Reliance“, Howard féle aratógép lerakó készülékkel és szabályozható gereblyével. Ára 375 ft. Igényel 2 lovat. A bejelentő neve: Nicholson W. Fülöp és Társai Budapest.

6. szám. A gép neve: Adriance Platt et Co. Poughkepie N. Y. Clayton és Shuttleworth képviselőjében.

7. szám. A gép neve: „Wood-New-Light-Reaper“ marokrakó aratógép. Igényel 2 lovat. A bejelentő neve: Walter A. Wood, Hovsichsfalls N. Y. Clayton és Shuttleworth képviselőjében.

Másnap azaz július 6 án fogantatosított a verseny aratás, mely czelből minden egyes gép számára egy-egy 1200 □ öles terület jelöltetett ki, melyek közül a kéveköti és külön a marokrakó gépek végeztek érdekes munkájukat, kísérve a bíráló bizottság tagjai által, kiknek feladatuk az volt megfigyelni és feljegyezni a munka tartamát, annak minőségét, a munka közbeni megállások számát és okát.

Érdekes volt látni a nehézkes kéveköti gépek munkáját, mint küzködni a levágott a belsajjúkban meggyült kévek kivételével, mint küzködni velük a kormányzásukat vezető szakértő kezek, miként erőlködni velük az előbük fogott lovak.

Érdekes volt nézni a sokkal könnyebb és sürgőbb marokrakók tetszetős munkáját, mint rakják szépen szabályosan a levágott markokat, mint halad velük könnyedén a két közepeszerű nagyságú igáló, mint dolgoznak egyenletesen kassa-késsel.

Az országos gazdasági egyesület által Apcson rendezett versenyek egyik fő czélja volt: megállapítani vajjon az annyira változtatott a javított aratógépek közül, mely rendszerű felelne meg legjobban magyarországi különleges viszonyainknak, és e tekintetben a törekvés nem mondható meddőnek, amennyiben — eltekintve a kéveköti gépeket, melyek már nehézségük folytán sem használhatók előnyösen, a marokrakó aratógépek e verseny folytán az olcsó termelés hathatós eszközeinek bizonyultak be.

A bíráló bizottság a versenyen megjelent gépeknek egymásbéli értéket tekintve, a kéveköti gépek közül az első díjat aranydíszoklevelet Mac Cormick gépének ítélte oda. A második díjat szűz oklevelet Walter A. Wood „Selfbinder“ gépével nyerte. Harmadik díjat bronz oklevelet nyert Wm. Deering et Ca. Chicagól. Negyedik díjként elismerő oklevelet nyert R. Hornsby et Sons cég kéveköti aratógépével.

A számba vehető csekély előnyök mellett nagy hibájok a kéveköti gépeknek, hogy a már csak kevésbé is dült gabona kalászát vágják, szemét kiverik hogy kezelésükhez egy megbízható, szakértő gépész szükséges, hogy nehezek, amennyiben magyarországi általános használatban lévő könnyű igálóvainkból ezen gépek húzására kétfő nem elégséges, — Áruk 750—950 forint nincs arányban az általuk elérhető munka eredményével.

Fentebbieket tekintetbe véve, nem is mulasztotta el a bíráló bizottság kijelenteni, hogy bár tetemes javítás észlelhető a gépek szerkesztésben azok hazánk igényeinek nem felelnek meg.

A marokrakó gépek közül első sorban említendő „Wood New Light Reaper“ marokrakó aratógépe, mely azonban miután ez uttal először lett bemutatva, díjért nem pályázott, és így miután ezen gép különös elismerésben részesített „Reliance“ Howard féle aratógép lerakó készülékkel és szabályozó gereblyével, nyerte az első díjat aranydíszoklevelet. — A második díj ezüstoklevél Mac Cormick marokrakó aratógépének ítélte oda.

Végre a harmadik díjat bronz oklevelet „Wood New Reaper“ marokrakó aratógépe nyerte.

Működés marokrakó aratógépek 2—2 lovat igényelhetnek a váltott lovakkal, a talajminőséghez képest 15—20 magyar holdat képesek egy nap alatt levágni, szerkesztők lehetőleg egyszerű, a szemet nem verik, dült gabonában is jól dolgoznak.

A bemutatott marokrakó aratógépek munkája csak csekély aránylatokban tért el egymástól, miért is a bíráló bizottság feljogosítottnak érezte magát kimondani: hogy a marokrakó arató gépek szerkesztőknek jelen alakjában, haszonnal alkalmazhatók mezőgazdaságunkban.

Pály Árpád,
egyleti titkár.

Gazdaság.

A szécsényvidéki gazdasági egyesület választmányának 1885 július 12-én tartott ülésén titkár felolvasta az egyesület nehánytagja által a budapesti országos kiállításnak küldöttségileg történt megemlékezéséről szóló általános jelentést. (Külön közlést már mult számunkban megkezdők szerk.) Balás Antal elnök felhívta Krivácsy Antal és Vancsó Béla tagokat, hogy a birkakiállításról, utóbbi a szarvasmarhakiállításról készítsenek részletes jelentést reá a czéresi termékek ismeretelére maradván. Mindketten elfogadták.

Ugyancsak Balás Antal elnök sokoldalú hasznát jelezvén annak, ha valamely okaszerűen kezelt gazdaság tüzetes tanulmány tárgyává tételik, mi az egyesületnek egyik kitűzött czélja is, indítványozta, hogy legközelebb gróf Zichy Livia gárdonyi és patvarczi birtokaira kirándulás szerveztessék, egyttal a kirándulást oda kiterjesztetni indítványozza, hogy egyik veterán gazdánkál, az érdemekben megérdemelt Kacs-kovits Lajos úrnál tegyen a küldöttség tiszteletet, s kíváncson neki szerencsét a haláláról elterjedt közszébir magasztaltatása s gazdasági pályájának 50 éves jubileuma alkalmából A megtisztelt gazda 1835. évben, az országos gazdasági egyesület első megalakulásakor mint annak titkára kezdte meg a gazdasági pályát, s azóta mint buzgó szakavatott gazda annak szentelte életét, de azon leg többek közé tartozik, kik élőkben az elismerés jutalmát vajmi kis mérvben élvezték. A kettős indítván elfogadtatott, miután a vezéri tisztelet az elnök úr magára vállalta.

Vancsó Béla v. tag égető szükségét jelezvén, annak, hogy Szécsényben állatorvos legyen, a ilyenül kitűnő képzettségű jelenleg állami állatorvos kézségét is jelentette ki az idejövételre, ha szabad gyakorlat mellett részére a birtokosok 600 ft. évi díjt biztosítanak, megbízatott, hogy a titkárral egyetemben a birtokosok felszólítását eszközölje.

Végül dr. Pulszky Ágoston az ép mai napon összehívott vasúti gyűlésre tervezett meentele alkalmából jónak látta a választmányal abbeli nézetét megismertetni, hogy a balassa-gyarmati vicznalis vasút ama tervezetéhez, hogy az Assódon vagy Gödöllőn csatlakozzék a csak Balassa-Gyarmatig fúson részéről nem járul, mert ebből Szécsénynek és vidékének semmi haszna nincs, hanem bevárja az időt, midőn biztosan tudomást szerezhethet arról, vajjon az intéző körökben felmerült azon terv létező-e vagy sem, hogy a vonal Szécsényen át tovább folytatva a füleki vagy pálfalvai állomással összekapcsolassék.

Mi helyesléssel tudomásul vétetvén, az ülés véget ért.

H i r e k.

Paitler Antal †
1808—1888.

A vácsi püspök, — az a kegyes jó szívű ember, kitől őrök közel senki sem ment el, 5 heti kínos szenvedés tán kiadta nemes lelkét. Minket Nógrádiakat is különösen sajt ezen gyász eset, mivel a vácsi püspök megyénknek is nagy birtokosa volt, s jótéteményeit körünkben is igen sokszor érezték. Hogy milyen bőkezű és jókedvű adakozó volt tanúsítja azon eset is, hogy a b. gyarmati dalgegyelet zászlójára 50 frtot adományozott. Paitler életrajzát a hét alatt megjelent napi lapok igen bőven írták le, s itt már talhaladott dolog lenne ezen életrajzi adatokat elismételni. Csak annyit jegyzünk meg, hogy Paitler mint szegény szülők gyermeke önmagából küzdött fel magát magas polcra. Ő kedvence titkára volt Szepesynek, a híres pécsi püspöknek, majd Scitovszky Jánosnak is, mint akkor még szintén pécsi püspöknek a Szepesy utódjának. Temetése a mult hétfőn, jul. 27-én Vácson nagy fénnnyel ment végbe, s Paner János székfenérvári püspök végezte a tem téli szertartást. Paitlert a vácsi székes egyház nagy sirböltjébe helyezték el. Ott alussza örök álmát a jó lelki pártor, aki jó szívűséget örök emléket biztosított magának.

Személyi hírek. Gr. Gyürky Ábrám főispánunk s úrúdi idényi Sallácon tölti. — Scitovszky János

